

Радомир Станић

Аутентични и вишеслојни ликовни свет Милића од Мачве

У тренутку значајнијих културних превирања у нашем граду и пред надом да ће путеви распрострања и облици коришћења културних вредности и уметничких остварења у нашој средини бити сигурнији и плодотворнији, са много разлога присуство дела Милића од Мачве у Краљеву можемо, поред добродошлице, означити као подстицај и охрабрење. Оно на најбољи начин испуњава неке наше празне просторе и уверава нас да је мало напора требало да будемо сведоци једне ретке и драгоцене ликовне манифестације.

О аутору ове изложбе наш свет зна много више, него о било којем другом уметнику. То је довољан доказ о његовој изузетној афирмацији. Али, у овом часу ваља исказати само неколико мисли, не стога да би се представило његово дело, већ само да би се указало на неке битне елементе и основе, са којих је оно израсло у особену и вредну ликовну целину савремене српске и југословенске уметности.

Милић од Мачве је јединствен сликар по томе у којој мери је остварио непосредну везу публице са својим делом. Његове слике су права мета ходочашћа не само света који зна шта је ликовна уметност, већ свих оних код којих се јавља потреба за истинским креативним узбуђењем, па чак и оних који по први пут ступају у сферу хуманизације духовног стваралаштва.

Контакт са сликом овог уметника размиче видике човека не само у имагинативни и слојевити свет њеног аутора, већ нам, продорно, готово снагом пуцња, отвара пут у симболе, мит, историју, еп, савремени свет, у човекове тамне и светле просторе свести и снова — у једну чуде-

сну и фасцинантну иконографију у којој изворно, народно, магијско, рурално, патријархално, архаично, спиритичко, фантастично и иреално значење се трансформише у узнемирујуће поруке о егзистенцији света, о етичким координатама и одредницама људског живљења.

Милић од Мачве је сасвим изузетна уметничка личност у нашој земљи и једна од ретких у свету. Нема у нас уметника који доследније негује јединство свог генетичко-животног и стваралачког става и опредељења. Одан традицији свог народа, самосвесно поистовећен са његовим етничким и етичким вредностима и идентитетом, у животу и уметности, подједнако консеквентно, остварује начела о материјалној пролазности и духовној вечности човека и света. У средишту његовог односа према наслеђеним националним вредностима и добрима има исто толико непатворене и изворне чистоте и честитости, колико и човекољубља и јунаштва у историји народа коме припада. То се на најбољи начин може видети у његовим сликама, у чијој је укупности уткана исконска веза припадности свом етносу, његова ликовна и поетска интерпретација у чијем полазишту је вазда присутна дилема о настајању и нестајању, поставка о човековој победи зла, мисао о неразлучности прошлости, садашњости и будућности.

Живо присуство сопствене пројекције руралне средине из које је потекао са свим њеним битним опредмеченим обележјима, није никако ода свом завичају или наративу о слојевима и атрибутима прошлости у коју је загледан, већ је то елемент у сликаревој преокупацији с којим, у симбиози са другим мотивима и средствима, гради једну универзалнију и општију слику свог света, као одраз властитог узнемирења, посебности филозофије и мисаоно-емотивног односа према величанству историје, трагичности страдања и релативности човекове егзистенције.

У невероватно спретној комбинацији фантастичног и реалног, у споју тих светова, Милић од Мачве у пиктуралном погледу открива свеже и истинске лирске вредности у својим сликама, с којима, ослоњен на тематска и тактилна искуства неких великих ренесансних мајстора, у српску уметност уноси тематску посебност и развија је до неслућених граница оригиналности, маштовитости и сугестивности.

Аутохтони мотиви уграђени у разуђеност и вишеслојност организма његових композиционо сложених дела, добијају понекад нејасна значења, али они, и као целина и као појединости, указују на жељу сликара, како један критичар рече, „да као биће срасте са једном културом, тачније са српским етосом, и да из корена сажимања изникне његово дело“. Он то са изванредном лакоћом успева, доказујући да се кроз ликовну мисао својевр-

сног одређена може креативно осмислити, транспоновати и сублимисати свака поставка везана за човекомерне окви-ре његове историје, искуства, снова и стварности. Другим речима, сигурност уметничког убеђења, изворност њего-вог надахнућа, знање и способност владања сликарским средствима — дакле даровитост допуњена и дограђена со-лидним ликовним образовањем, личном културом и сен-зибилитетом, представљају у личности овог сликара осно-вне компоненте и претпоставке, с којима супериорно гра-ди своју уметничку визију, која је по много чему обога-ћење нашег савременог сликарства.

У крило фантастике савременог српског сликарства Милић је унео значајне и непорециве вредности, како у тематском тако и изражајном погледу. Он је продубио њен свет, дао јој нову димензију, уградивши у њено сложено тематско ткиво своја иреална и објективна виђења бога-тог етничког, историјског и културног наслеђа свог наро-да кроз једну ретко раскошну, стилски доследну, колори-стички и тонски чисту вокацију, у којој су полифоничност и хармонија уздигнути до високог степена општег пикту-ралног склада и јединства.

ПОВРА
ПОКТОРА

Недовољно објективно оцењено и процењено сликар-ство нашег уваженог госта, с којим се са радошћу и узбу-ђењем сусрећемо, у нашем народу и целом културном све-ту са којим оно, захваљујући уметничком динамизму и популарности, врло успешно комуницира, врши племени-ту и хуманистичку мисију, уверавајући нас да је враћање старим неизмерним искуствима ренесансних мајстора и старим темама баштине, уистини драгоцен и успели поку-шај ренесансе чистог стилског израза фигуративног сли-карског схватања. У том светлу он се потврђује као мај-стор снажне оригиналности, сигурне концептуалне усме-рености, стилске чистоте, изражајне зрелости и као умет-ник високе стваралачке продукције и несвакидашње по-пуларности.

Потпуност уметничке индивидуалности Милића од Мачве најбоље сугерише његово дело, које је у не малој целини пред нама, захваљујући великој уметничковој па-жњи и напору сарадника Народног музеја, који су се по-трудили да нам приреде овај пријатан и узбудљив дожи-вљај. Он ће, сигурно, у анале ликовног живота Краљева, крај којег су настале непревазиђене сликарске вредности средњег века, остати забележен као леп културни датум нашег тренутка.

*) Текст прочитан приликом отварања самосталне изло-жбе Милића Станковића — Милића од Мачве, која је одр-жана у Краљеву, у фебруару месецу ове године, у простори-јама Галерије фресака, а у организацији Народног музеја.